

31986L0653

31.12.1986.

SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA

L 382/17

DIREKTIVA VIJEĆA**od 18. prosinca 1986.****o usklađivanju prava država članica u vezi samozaposlenih trgovačkih zastupnika**

(86/653/EEZ)

VIJEĆE EUROPSKIH ZAJEDNICA,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice, a posebno njegov članak 57. stavak 2. i članak 100.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Skupštine ⁽²⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora ⁽³⁾,

budući da su ograničenja slobode poslovnog nastana i slobode pružanja usluga za posredničke djelatnosti u trgovini, industriji i malom obrtništvu ukinuta Direktivom br. 64/224/EEZ ⁽⁴⁾;

budući da razlike u nacionalnim pravima, koje se odnose na trgovačko zastupanje, značajno utječu na uvjete tržišnog natjecanja i na provođenje djelatnosti zastupanja unutar Zajednice, te su štetne kako za zaštitu koja se pruža trgovačkim zastupnicima u odnosu na njihove nalogodavce, tako i za sigurnost trgovačkih poslova; budući da su, štoviše, te razlike takve da u značajnoj mjeri sprečavaju sklapanje i izvršavanje ugovora o trgovačkom zastupanju u kojima nalogodavac i trgovački zastupnici imaju poslovni nastan u različitim državama članicama;

budući da bi se trgovina robom između država članica trebala odvijati pod uvjetima sličnim onima na jedinstvenom tržištu, te da to iziskuje usklađivanje pravnih sustava država članica do one mjere koja osigurava uredno djelovanje zajedničkog tržišta; budući da u tom pogledu kolizijska pravila ne uklanjaju u području trgovačkog zastupanja prethodno opisane nedosljednosti, niti bi to bio slučaj čak i da ih se učini jednoobraznima, te je stoga predloženo neophodno usklađivanje bez obzira na postojanje tih pravila;

budući da u tom pogledu pravnom odnosu između trgovačkog zastupnika i nalogodavca treba dati prvenstvo;

budući da je primjereno voditi se načelima iz članka 117. Ugovora te održati već učinjena poboljšanja prilikom usklađivanja zakona država članica u vezi s trgovačkim zastupnicima;

budući da bi trebalo dozvoliti dodatna prijelazna razdoblja određenim državama članicama koje moraju uložiti poseban napor radi prilagodbe svojih propisa ovoj Direktivi, posebno onih koji se odnose na odštete zbog raskida ugovora između nalogodavca i trgovačkog zastupnika,

DONIJELO JE OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

Područje primjene*Članak 1.*

1. Mjere usklađivanja propisane ovom Direktivom primjenjuju se na zakone i druge propise država članica koji uređuju odnose između trgovačkih zastupnika i njihovih nalogodavaca.

2. Za potrebe ove Direktive „trgovački zastupnik” znači samozaposleni posrednik koji ima stalno ovlaštenje za posredovanje pri prodaji ili kupnji robe u ime druge osobe, dalje u tekstu „nalogodavca”, odnosno za posredovanje i sklapanje takvog posla u ime i za račun nalogodavca.

3. Trgovačkim zastupnikom u smislu ove Direktive ne smatra se posebno sljedeća osoba:

— osoba koja je, u svojstvu službene osobe, ovlaštena za neko trgovačko društvo ili udrugu preuzeti obveze,

— partner koji je zakonski ovlašten za druge partnere preuzeti obveze,

— stečajni upravitelj, stečajni upravitelj sa ovlaštenjem poslovođe, likvidacijski ili stečajni upravitelj.

Članak 2.

1. Ova se Direktiva ne primjenjuje na:

— trgovačke zastupnike, koji za svoju djelatnost nisu plaćeni,

⁽¹⁾ SL C 13, 18.1.1977., str. 2.; SL C 56, 2.3.1979., str. 5.

⁽²⁾ SL C 239, 9.10.1978., str. 17.

⁽³⁾ SL C 59, 8.3.1978., str. 31.

⁽⁴⁾ SL 56, 4.4.1964., str. 869/64.

— trgovačke zastupnike, koji posluju na burzama roba odnosno na tržištu roba, ili

— tijelo s nazivom Kraljevski zastupnici za prekomorske vlade i uprave, osnovano 1979. godine u Ujedinjenoj Kraljevini prema Zakonu o kraljevskim zastupnicima, odnosno njegove podružnice.

2. Svaka od država članica ima pravo propisati da se Direktiva ne primjenjuje na one osobe koje obavljaju djelatnost trgovačkog zastupnika, ako se prema zakonu države članice ta djelatnost smatra sekundarnom.

POGLAVLJE II.

Prava i obveze

Članak 3.

1. Trgovački zastupnik mora u obavljanju svojih djelatnosti brinuti o interesima nalogodavca i djelovati pošteno i u dobroj vjeri.

2. Trgovački zastupnik posebno mora:

- (a) uložiti odgovarajući trud radi posredovanja, ako je potrebno, pri sklapanju posla koji mu je povjeren na obavljanje;
- (b) priopćiti svom nalogodavcu sve neophodne podatke koji su mu dostupni;
- (c) slijediti razumne upute nalogodavca.

Članak 4.

1. Nalogodavac mora u svojim odnosima s trgovačkim zastupnikom, djelovati pošteno i u dobroj vjeri.

2. Nalogodavac posebno mora:

- (a) trgovačkom zastupniku osigurati neophodnu dokumentaciju vezanu uz robu;
- (b) trgovačkom zastupniku pribaviti podatke neophodne za izvršenje ugovora o zastupanju, i u primjerenom roku obavijestiti ga kad predviđa da će opseg trgovačkih poslova biti značajno manji nego što je to trgovački zastupnik uobičajeno mogao očekivati.

3. Nalogodavac osim toga, mora u primjerenom roku izvršiti trgovačkog zastupnika je li posao u kojem je posredovao, prihvaćen, odbijen ili nije proveden.

Članak 5.

Stranke ne mogu odstupati od odredbi članaka 3. i 4. ove Direktive.

POGLAVLJE III.

Naknada

Članak 6.

1. U nedostatku bilo kakvog sporazuma o naknadi između stranaka, te ne dovodeći u pitanje primjenu obveznih odredbi država članica u vezi s visinom naknade, trgovački zastupnik ima pravo na naknadu koja je uobičajeno dozvoljena trgovačkim zastupnicima za robu koja čini predmet njegovog ugovora o zastupanju u mjestu gdje on obavlja svoje djelatnosti. Ako ne postoji takva uobičajena praksa, trgovački zastupnik ima pravo na razumnu naknadu, uzimajući u obzir sve dijelove posla.

2. Bilo koji dio naknade koji je promjenjiv s obzirom na broj ili vrijednost poslova smatra se provizijom u smislu ove Direktive.

3. Članci od 7. do 12. Direktive ne primjenjuju se ako trgovački zastupnik u cijelosti ili djelomično nije plaćen provizijom.

Članak 7.

1. Trgovački zastupnik ima pravo na proviziju za trgovački posao sklopljen tijekom razdoblja koje obuhvaća ugovor o zastupanju:

- (a) ako je posao sklopljen zbog njegovog posredovanja; ili
- (b) ako je posao sklopljen s trećom osobom koju je prethodno pridobio kao stranku za sklapanje istovrsnih poslova.

2. Trgovački zastupnik također ima pravo na proviziju za posao sklopljen tijekom razdoblja koje je obuhvaćeno ugovorom o zastupanju:

— bilo da mu je povjeren određeno zemljopisno područje odnosno skupina stranaka, ili

— ima isključivo pravo na određeno zemljopisno područje odnosno skupinu stranaka,

te ako je posao sklopljen sa strankom koja pripada tom području odnosno skupini.

Države članice moraju u svoje zakonodavstvo uključiti jednu od mogućnosti navedenih u gornje dvije alineje.

Članak 8.

Trgovački zastupnik ima pravo na proviziju za trgovački posao sklopljen nakon raskida ugovora:

- (a) ako se sklapanje posla prije svega može pripisati njegovoj djelatnosti u razdoblju koje obuhvaća ugovor o zastupanju, i

ako je posao sklopljen u primjerenom roku nakon raskida ugovora; ili

- (b) ako je, u skladu s uvjetima iz članka 7. ove Direktive, nalog treće osobe stigao do nalogodavca ili trgovačkog zastupnika prije raskida ugovora o zastupanju.

Članak 9.

Trgovački zastupnik nema pravo na proviziju iz članka 7. ove Direktive, ako ta provizija, u skladu s člankom 8. ove Direktive, pripada prethodnom trgovačkom zastupniku, osim ako je pravično, s obzirom na okolnosti, podijeliti proviziju između trgovačkih zastupnika.

Članak 10.

1. Provizija dospijeva čim se ostvari, i u mjeri u kojoj nastupi jedna od sljedećih okolnosti:

- (a) nalogodavac je izvršio posao; ili
- (b) nalogodavac je trebao, u skladu sa svojim sporazumom s trećom stranom, izvršiti posao; ili
- (c) treća strana je izvršila posao.

2. Provizija dospijeva najkasnije nakon što je treća strana izvršila svoj dio posla, odnosno trebala ga je izvršiti da je nalogodavac izvršio svoj dio posla kao što je trebao.

3. Provizija se plaća najkasnije posljednjeg dana mjeseca koji slijedi nakon tromjesečja u kojem je provizija dospjela.

4. Sporazumi koji odstupaju od stavaka 2. i 3. ovog članka na štetu trgovačkog zastupnika nisu dopušteni.

Članak 11.

1. Pravo na proviziju može se ukinuti samo ako i u mjeri u kojoj:

— je utvrđeno da se ugovor između treće strane i nalogodavca neće izvršiti, i

— razlog takve situacije se ne može pripisati nalogodavcu.

2. Provizija koju je trgovački zastupnik već primio vraća se ako je pravo na proviziju ukinuto.

3. Sporazumi koji odstupaju od stavka 1. ovog članka na štetu trgovačkog zastupnika nisu dopušteni.

Članak 12.

1. Nalogodavac svom trgovačkom zastupniku daje izvješće o dospjeloj proviziji najkasnije posljednjeg dana mjeseca koji

slijedi nakon tromjesečja u kojem je provizija dospjela. Izvješće sadržava glavne podatke na temelju kojih je izračunan iznos provizije.

2. Trgovački zastupnik ima pravo zahtijevati sve podatke, a posebno izvode iz knjiga, koji su dostupni njegovom nalogodavcu i koji su mu potrebni kako bi provjerio iznos provizije koji mu se duguje.

3. Sporazumi koji odstupaju od stavaka 1. i 2. ovog članka na štetu trgovačkog zastupnika nisu dopušteni.

4. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje nacionalne odredbe država članica koje trgovačkom zastupniku priznaju pravo pregleda knjiga nalogodavca.

POGLAVLJE IV.

Sklapanje i raskid ugovora o zastupanju

Članak 13.

1. Svaka stranka ima pravo od druge stranke zahtijevati potpisanu ispravu koja uključuje naknadno dogovorene uvjete. Odustajanje od ovog prava nije dopušteno.

2. Neovisno o stavku 1. ovog članka, država članica može propisati da ugovor o zastupanju nije valjan ako za njega ne postoji dokaz u pisanom obliku.

Članak 14.

Ugovor o zastupanju na određeno razdoblje koji obje stranke nastavljaju izvršavati nakon što je to razdoblje isteklo, smatra se konvertiranim u ugovor o zastupanju na neodređeno razdoblje.

Članak 15.

1. Ako je ugovor o zastupanju sklopljen na neodređeno razdoblje, bilo koja stranka može ga raskinuti obavješću.

2. Rok za davanje obavijesti iznosi jedan mjesec za prvu godinu ugovora, dva mjeseca u slučaju da je započela druga godina, te tri mjeseca ako je započela treća godina i sljedeće godine. Stranke ne mogu dogovoriti kraće rokove za davanje obavijesti.

3. Države članice mogu utvrditi rok za davanje obavijesti na četiri mjeseca za četvrtu godinu ugovora, pet mjeseci za petu godinu te šest mjeseci za šestu godinu i sljedeće godine. Države

članice mogu odlučiti da stranke ne mogu dogovoriti kraće rokove.

4. Ako stranke dogovore dulja razdoblja od onih iz stavaka 2. i 3. ovog članka, rok za davanje obavijesti koji mora poštovati nalogodavac ne smije biti kraći od onog kojeg mora poštovati trgovački zastupnik.

5. Zadnji dan roka za davanje obavijesti mora se poklapati s krajem kalendarskog mjeseca, osim ako stranke ne ugovore drukčije.

6. Odredbe ovog članka primjenjuju se na ugovor o zastupanju na određeno razdoblje u slučaju kad je, sukladno članku 14. ove Direktive, pretvoren u ugovor o zastupanju na neodređeno razdoblje, podložno odredbi da prethodno određeno razdoblje mora biti uzeto u obzir prilikom izračuna roka za davanje obavijesti.

Članak 16.

Odredbe ove Direktive ne utječu na primjenu propisa država članica, ako oni propisuju raskid ugovora o zastupanju bez otkaznog roka:

(a) zbog propusta jedne stranke da ispuni sve ili dio svojih obveza;

(b) u slučaju izvanrednih okolnosti.

Članak 17.

1. Države članice poduzimaju neophodne mjere kako bi osigurale da trgovački zastupnik, nakon raskida ugovora o zastupanju, bude oštećen sukladno stavku 2. ovog članka, odnosno da mu se nadoknadi šteta sukladno stavku 3. ovog članka.

2. (a) Trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ako i u mjeri u kojoj:

— je nalogodavcu osigurao nove stranke ili je u značajnoj mjeri povećao opseg posla s postojećim strankama te nalogodavac nastavlja ostvarivati znatnu korist od poslovanja s takvim strankama, i

— plaćanje odštete je pravično uzmu li se u obzir sve okolnosti, a posebno izgubljena provizija trgovačkog zastupnika od poslovanja s takvim strankama. Države članice mogu propisati da takve okolnosti također uključuju primjenu ili neprimjenu trgovinske klauzule, u smislu članka 20. ove Direktive.

(b) Iznos odštete ne može prelaziti iznos koji odgovara ošteti za jednu godinu izračunatoj na temelju prosječne godišnje naknade za rad trgovačkog zastupnika tijekom prethodnih pet godina, a ako se ugovor izvršava manje od pet godina, odšeta se izračunava na temelju prosjeka za to razdoblje.

(c) Odobrenje ovakve odštete ne sprečava trgovačkog zastupnika da zahtijeva naknadu štete.

3. Trgovački zastupnik ima pravo na naknadu štete koju trpi, a koja je nastala zbog raskida njegovih ugovornih odnosa s nalogodavcem.

Smatra se da takva šteta nastaje posebno onda kada do raskida dolazi u okolnostima:

— koje trgovačkom zastupniku uskraćuju proviziju koju bi stekao urednim izvršenjem ugovora o zastupanju osiguravajući tako nalogodavcu znatne koristi vezano uz svoje djelatnosti,

— i/ili koje nisu omogućile trgovačkom zastupniku amortizaciju troškova i rashoda koje je pretrpio s ciljem izvršenja ugovora o zastupanju, a po savjetu nalogodavca.

4. Pravo na odštetu na način kako je propisano stavkom 2. ovog članka, odnosno na naknadu štete na način kako je propisano stavkom 3. ovog članka, također nastupa u slučaju kad ugovor o zastupanju prestaje zbog smrti trgovačkog zastupnika.

5. Trgovački zastupnik gubi pravo na odštetu u slučajevima iz stavka 2. ovog članka, odnosno na naknadu štete u slučajevima iz stavka 3. ovog članka, ako u roku od jedne godine nakon raskida ugovora nije obavijestio nalogodavca da namjerava ostvariti svoje pravo.

6. Komisija u roku od osam godina od dana notifikacije ove Direktive, Vijeću podnosi izvješće o provedbi ovog članka te, ako je potrebno, podnosi prijedloge za njegove izmjene.

Članak 18.

Obveza plaćanja odštete ili naknade štete iz članka 17. ove Direktive ne nastaje:

(a) ako je nalogodavac raskinuo ugovor o zastupanju zbog propusta koji se može pripisati trgovačkom zastupniku, što bi opravdalo raskid ugovora o zastupanju bez otkaznog roka prema nacionalnom zakonodavstvu;

(b) ako je trgovački zastupnik raskinuo ugovor o zastupanju, a ako takav raskid nije opravdan okolnostima koje se mogu pripisati nalogodavcu ili na temelju godina, nemoći ili bolesti trgovačkog zastupnika, zbog čega se od njega ne može razumno zahtijevati da nastavi s djelatnostima;

(c) ako trgovački zastupnik, sporazumno s nalogodavcem, svoja prava i obveze iz ugovora o zastupanju prenese na drugu osobu.

Članak 19.

Stranke ne mogu odstupati od članaka 17. i 18. ove Direktive na štetu trgovačkog zastupnika prije isteka ugovora o zastupanju.

Članak 20.

1. Za potrebe ove Direktive, sporazum kojim se ograničavaju poslovne djelatnosti trgovačkog zastupnika nakon raskida ugovora o zastupanju, dalje u tekstu se navodi kao klauzula zabrane konkurencije.

2. Klauzula zabrane konkurencije je valjana samo ako i u mjeri u kojoj:

(a) je zaključena u pisanom obliku; i

(b) odnosi se na zemljopisno područje odnosno skupinu stranaka i zemljopisno područje povjereno trgovačkom zastupniku, te na vrstu robe koju pokriva njegovo zastupanje sukladno ugovoru.

3. Klauzula zabrane konkurencije valjana je najdulje dvije godine nakon raskida ugovora o zastupanju.

4. Ovaj članak ne utječe na odredbe nacionalnog prava koje nalažu druga ograničenja valjanosti ili primjenjivosti zabrane konkurencije, odnosno koje omogućuju sudovima smanjenje obveza stranaka koje proistječu iz takvog sporazuma.

POGLAVLJE V.

Opće i završne odredbe*Članak 21.*

Ova Direktiva ne obvezuje države članice da propišu objavljivanje informacija ako bi takvo objavljivanje bilo u suprotnosti s javnim poretom.

Članak 22.

1. Države članice donose odredbe potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom najkasnije do 1. siječnja 1990. One o tome odmah obavješćuju Komisiju. Te odredbe se primjenjuju barem na ugovore sklopljene nakon njihova stupanja na snagu. Primjenjuju se na ugovore na snazi najkasnije do 1. siječnja 1994.

2. Počevši od notifikacije ove Direktive, države članice Komisiji dostavljaju glavne zakone i druge propise koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

3. Međutim, s obzirom na Irsku i Ujedinjenu Kraljevinu, 1. siječanj 1990. iz stavka 1. ovog članka zamjenjuje se s 1. siječnja 1994.

S obzirom na Italiju, 1. siječanj 1990. zamjenjuje se s 1. siječnja 1993. u slučaju obveza koje proizlaze iz članka 17. ove Direktive.

Članak 23.

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 18. prosinca 1986.

Za Vijeće
Predsjednik
M. JOPLING